

TRESTNÁ POLITIKA VO FÍNSKU ¹

prof. JUDr. Tomáš Strémy, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky
tomas.stremy@flaw.uniba.sk

Trestná politika vo Fínsku

Autor v príspevku analyzuje trestnú politiku vo Fínsku, ktorá je založená na myšlienke sociálnej bezpečnosti, podľa ktorej je zabezpečenie prosperity, vzdelania a zamestnávania obyvateľstva základným kameňom bezpečnej spoločnosti. Cieľom trestnej politiky je znížiť kriminalitu a jej škodlivé účinky. Úsilie o predchádzanie trestnej činnosti je primárnym prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa. Autor popisuje národný program prevencie kriminality na roky 2016 – 2020, ktorý sa zameriava na prioritné oblasti prevencie ako rozvoj miestnej prevencie kriminality, na zlepšovanie príležitostí obyvateľov osobne sa jej zúčastniť.

Kriminalpolitik in Finnland

Urheber dieser Politik ist Finnland, das das Recht hat, die Verbraucher zu schützen, wonach Wohlstand, Bildung und Beschäftigung der Bevölkerung ein Eckpfeiler der Gesellschaft sind. Die Folgen von Straftaten sind strafrechtliche und schädliche Auswirkungen. Die Bemühungen zur Verhütung von Straftaten sind das Ergebnis einer echten Strafverfolgung im Rahmen dieses Ziels. Autoren des Nationalen Kriminalpräventionsprogramms 2016-2020, das sich auf vorrangige Präventionsbereiche wie die Entwicklung der lokalen Kriminalprävention konzentriert, um die Chancen der Teilnehmer zu verbessern.

Criminal policy in Finland

The author of this policy is Finland, which is entitled to protect consumers, according to which the prosperity, education and employment of the

---

¹ Článok vznikol za podpory vedeckého projektu APVV č. 16-0471. This article was supported scientific project APVV no. 16-0471.

population is a cornerstone for society. The consequences of criminal offenses are criminal and harmful effects. Efforts to prevent crime are the result of genuine prosecution under this objective. Authors of the National Crime Prevention Program 2016-2020, which focus on priority prevention areas such as the development of local crime prevention, to improve the opportunities of those participating.

Kľúčové slová: trestná politika, sociálna bezpečnosť, zníženie kriminality, národný program prevencie kriminality na roky 2016 – 2020, restoratívna justícia.

Schlüsselbegriffe: Kriminalpolitik, Soziale Sicherheit, Verbrechensbekämpfung, Nationales Kriminalpräventionsprogramm 2016-2020, Restaurative Gerechtigkeit.

Keywords: Criminal Policy, Social Security, Crime Reduction, National Crime Prevention Program 2016-2020, Restorative Justice.

Úvod

Fínsky právny systém je zjavne zakorenený v západnej kontinentálnej právnej kultúre so silným vplyvom zo susedných severských krajín. Spojenie medzi Fínskom a Švédskom bolo mimoriadne úzke. Po celé stáročia platili rovnaké zákony vo Fínsku aj vo Švédsku, keďže až do roku 1809 bolo Fínsko súčasťou Švédska. v rokoch 1809 až 1917 zostalo Fínsko autonómnym veľkovojvodstvom Ruskej ríše (stále si však zachovalo svoje vlastné zákony). Fínsko vyhlásilo nezávislosť od Ruska v roku 1917. Počas minulého storočia Fínsko prešlo tromi vojnami (občianska vojna 1918 a dve vojny proti Sovietskemu zväzu v rokoch 1939 až 1944). Výnimočné vojnové a povojnové podmienky sa prejavili aj vo fínskej trestnej politike. Napríklad zlé hospodárske okolnosti sa odrazili vo vtedajšej väzenskej správe. Povojnové trestné činy viedli v 50. rokoch k sprísneniu trestnej legislatívy. Vo všeobecnosti bol systém trestného súdnictva vo Fínsku v 50. a 60. rokoch menej pružný a represívnejší ako systém jeho severských susedov. V 60. rokoch severské krajiny zažili sociálnu diskusiu o výsledkoch a zdôvodneniach nedobrovoľného zaobchádzania v inštitúciách, či už v trestných alebo iných (napríklad v zdravotníctve a liečení alkoholikov). Vo Fínsku sa kritika ideológie zaobchádzania zlúčila s inou reformnou ideológiou namierenou proti príliš prísnemu trestnému zákonu a nadmernému používaniu trestov odňatia slobody. Výsledná kriminálna politická ideológia bola označená ako „humánny neoklasicizmus“. Zásada proporcionality a predvídateľnosti sa stali hlavnými hodnotami

mi. Uvádzali sa individualizované tresty, ako aj tresty z preventívnych dôvodov. v rokoch 1970 až 1990 sa z týchto východísk reformovali všetky hlavné časti fínskeho trestného práva. Spoločným menovateľom viacerých právnych reforiem bolo zníženie počtu uložených nepodmienečných trestov odňatia slobody. Výsledkom tejto politiky bolo dlhodobé systematické znižovanie počtu uväznených osôb.²

1. „Sofistikovaná sociálna politika je najlepšia trestná politika“

V najširšom zmysle sa trestná politika vzťahuje na všetky typy konania, ktoré majú vplyv na kriminalitu. Trestná politika zahŕňa napríklad rozhodovanie o tom, ktoré činy predstavujú trestné činy, aké tresty sa ukladajú za tieto trestné činy a aké prísne sú tresty. Fínska trestná politika je založená na myšlienke sociálnej bezpečnosti, podľa ktorej je zabezpečenie prosperity, vzdelania a zamestnávania obyvateľstva základným kameňom bezpečnej spoločnosti. Cieľom trestnej politiky je znížiť kriminalitu a jej škodlivé účinky. Úsilie o predchádzanie trestnej činnosti je primárnym prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa. Ďalším cieľom je zvýšiť bezpečnosť a pocit bezpečia v spoločnosti. Trestná politika je spoločenskou činnosťou, ktorej cieľom je predchádzať trestnej činnosti, udržiavať predvídateľný a spravodlivý systém trestného súdnictva, postaviť páchatel'ov pred súd, vymáhať trestné sankcie, minimalizovať škody a náklady spôsobené trestnou činnosťou a podporovať obeť trestných činov. Zodpovednosť za trestnú politiku nesú rôzni aktéri a ministerstvá. Podľa rokovacieho poriadku vlády trestná politika patrí do právomoci Ministerstva spravodlivosti. Ministerstvo spravodlivosti zodpovedá za vypracovanie trestného zákona a právnych predpisov týkajúcich sa výkonu trestov, riadi vyvodzovanie trestnej zodpovednosti, zodpovedá za rozvoj prokuratúry a za úlohy súvisiace s predchádzaním trestnej činnosti, prostredníctvom medziodvetvovej spolupráce sa usiluje presadzovať opatrenia na zníženie recidívy s cieľom zvýšiť bezpečnosť v spoločnosti.

Cieľom predchádzania trestnej činnosti je znížiť trestnú činnosť a jej škodlivé účinky a zvýšiť bezpečnosť a pocit bezpečia v spoločnosti. Predchádzanie trestnej činnosti sa vzťahuje na širokú škálu dlhodobých aktivít zameraných na zníženie počtu spáchaných trestných činov a počtu obetí trestných činov. Vykonávajú ich rôzni aktéri, ako sú orgány, mimovládne organizácie a obyvatelia. Pri úsilí o predchá-

---

² Imprisonment and Penal Policy in Finland [elektronická verzia].

dzanie trestnej činnosti sa môžu uplatňovať veľmi rozdielne prístupy, napr. je možné jej predchádzať pomocou rôznych technických vybavení, poskytovaním pomoci deťom a rodinám, ochranou mladých ľudí. Národný program prevencie kriminality na roky 2016 – 2020, ktorý prijala vláda, definuje ako prioritné oblasti prevencie kriminality rozvoj miestnej prevencie kriminality a zlepšovanie príležitostí obyvateľov na účasť a ovplyvňovanie prevencie kriminality. Predpokladom je, že spoločné konanie vytvára pocit komunity, čo zase znižuje pocity neistoty.

Národný program prevencie kriminality na roky 2016 – 2020 sa zameriava na prioritné oblasti prevencie ako rozvoj miestnej prevencie kriminality, na zlepšovanie príležitostí obyvateľov osobne sa jej zúčastniť. Opatrenia zamerané na predchádzanie trestnej činnosti prijíma a vykonáva Národná rada pre prevenciu kriminality (Rada), ktorá funguje pod záštitou ministerstva spravodlivosti. Kľúčovými prioritami v činnostiach Rady sú podpora spolupráce v záležitostiach predchádzania trestnej činnosti a šírenie informácií o účinných metódach zamedzovania trestnej činnosti. Zodpovednosť za opatrenia, ktorých cieľom je znížiť recidívu, nesie Agentúra pre trestné sankcie.

Za posledných 50 rokov sa v oblasti práva objavilo veľa prístupov na riešenie problémov. Nonet a Selznick koncom 70. rokov 20. storočia uviedli svoju teóriu práva. Rozlišovali medzi represívnym, autonómnym právom a právom založeným na zodpovednostných vzťahoch. Medzi ďalšie prístupy, ktoré súvisia s prístupmi na riešenie problémov, patrí procesná spravodlivosť, restoratívna justícia, preventívne a proaktívne právo. Tieto prístupy sa vzájomne prelínajú. Veľa odborníkov sa venuje problematike alternatívneho riešenia sporov, rôznym teóriám konfliktov a hľadajú spôsoby riešenia súvisiacich problémov. Tieto teórie sa zvyčajne rozvíjali v oblasti sociálnoprávnych štúdií, sociológie práva alebo sociologickej rozhodovacej praxe a často kriticky reagovali na teoretické predpoklady tradičnej rozhodovacej praxe a na fungovanie súdneho systému. V súdnictve západných krajín došlo k pozoruhodnej transformácii. Tradičnou úlohou súdov je riešenie sporov, rozhodovanie o tom, kto má pravdu v občianskych veciach a ukládanie trestných sankcií v trestných veciach. v tejto úlohe súdy pôsobia ako neutrálni a nestranní aktéri, ktorí v prípade riadneho súdneho konania riešia problémy založené na zistených skutočnostiach a dôkazoch. Dnes sa však súdy zaoberajú celým radom nových závažných otázok, z ktorých mnohé majú sociálny alebo psychologický rozmer. v týchto prípadoch súdy nielen riešia fakty, ale rozoberajú aj mnohé ľudské problémy. Spravodlivosť pri riešení problémov ako pojem sa často chápe vo vzťahu k systému trestného súdnictva. Existencia špecializovaných trestných súdov predstavuje efektív-

ny a rýchly spôsob riešenia súdnych sporov. Napríklad v Spojených štátoch amerických existujú drogové súde, súde pre domáce násilie, súde pre duševné zdravie atď. Celoštátne existuje približne 3 000 špecializovaných súdov, ktoré sa zaoberajú rôznymi prístupmi na riešenie problémov. Väčšina z nich, približne 2 000, je drogový súd. Tieto špecializované trestné súde sa snažia identifikovať základné charakteristiky javu. Niektorí vedci zdôraznili nasledujúce prvky špecializovaných trestných súdov: 1. orientácia na riešenie problémov, pričom sa zameriava aj na základné problémy sporových strán, obetí a komunit; 2. spolupráca a 3. zodpovednosť. Tieto zásady sú bežné aj v oblasti restoratívnej justície.

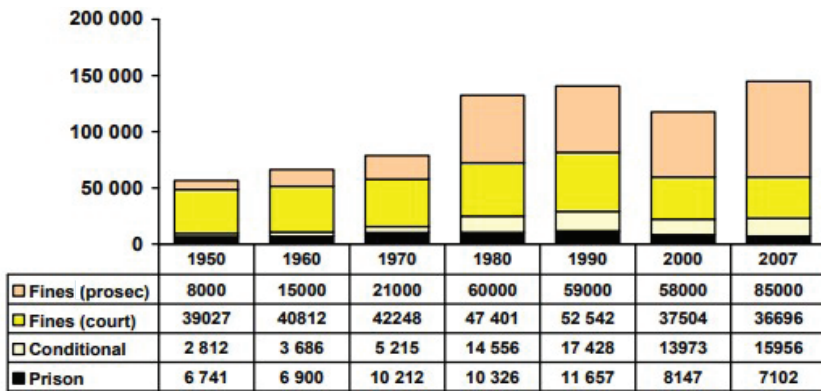
Vo Fínsku a ostatných škandinávskych krajinách nie je možné súde označiť ako špecializované trestné súde. Rýchle a efektívne riešenie konfliktov nie je často aplikovaný pojem v právnických textoch. Tento základný pojem je vo fínskej a severskej právnej kultúre dosť neznámy. Rôzne prístupy k riešeniu problémov v širšom zmysle sú však v súčasnosti dosť dôležité v oblasti práva. Pri riešení konfliktov existuje veľa simultánnych a alternatívnych metód a spôsobov. v škandinávskych krajinách vrátane Fínska existuje mnoho mediačných systémov a táto oblasť sa považuje za dynamicky sa rozvíjajúcu oblasť. Mediácia má v škandinávskych krajinách staré korene, ale najmä v 20. rokoch minulého storočia sa zaviedlo mnoho nových mediačných systémov. Mediácia je prirodzenou súčasťou kultúry riešenia konfliktov vo Fínsku a Nórsku, ale na Islande je minimálna aktivita. Švédsko má niektoré systémy sprostredkovania, nie je to však bežne používaný systém riešenia sporov. v tomto článku charakterizujeme jednotlivé prístupy k riešeniu problémov v oblasti práva vo Fínsku. Vysvetlíme tiež, prečo nemá Fínsko alebo iné škandinávské krajiny „súdny systém, ktorý by bol zameraný na riešenie konfliktov“ alebo špecializované trestné súde v oblasti trestného súdnictva.

2. Súdny systém vo Fínsku

Vo Fínsku existujú všeobecné okresné súde pre trestné a občianske konania a správne súde pre administratívne veci. Odvolacie súde a Najvyšší súd sú vyššími súdnymi inštanciami v občianskych a trestných veciach a Najvyšší správny súd je v správnych veciach. Existujú iba štyri osobitné súde: Najvyšší súd príslušný na konania proti verejným činiteľom („the high court of impeachment“); Súd pre pracovno-právne spory („the labour court“); súd pre poisťné právo („the insurance court“); súd pre trhové právo („the market court“). Vo Fínsku, rovnako

ako v ostatných škandinávskych krajinách, je súdny systém pomerne jednoduchý. Existuje niekoľko špeciálnych súdov a neexistujú žiadne súdy na riešenie problémov. Občianske a trestné veci sa prerokávajú na rovnakých súdoch. Na okresných súdoch však často existujú oddelené trestné a občianske agendy, ale je celkom bežné, že sa sudcovia pohybujú z jednej agendy do druhej. Na odvolacích súdoch a na Najvyššom súde sa sudcovia zaoberajú tak trestnými, ako aj občianskymi vecami. v trestnom konaní majú fínske súdy tieto funkcie: 1. chrániť nevinných pred trestnými sankciami a 2. vyvodzovať trestnú zodpovednosť páchatel'ov v prípade spáchania trestných činov. Trestné právo prinieslo zavedenie mnohých nových systémov a niektoré z nich sú spojené so súdnym systémom. Napríklad vo Fínsku je rozšírená mediácia obetí a páchatel'ov, existujú nové sankcie (alternatívne tresty) najmä pre mladých zločincov a existuje široká škála programov pre väzňov, napríklad v téme life manažment. Dá sa povedať, že prístup k riešeniu problémov je dôležitý vo fínskom trestnom práve, ale tento prístup nie je súčasťou súdneho systému ako v Spojených štátoch amerických.³

Tabuľka 1: Využívanie alternatívnych trestov v rokoch 1950 až 1990

Zdroj: Statistics Finland.

Vo Fínsku alebo iných škandinávskych krajinách sa neuskutočnila žiadna vážna diskusia o súdnictve zameranom na riešenie problémov. Hlavný dôvod spočíva v základnej štruktúre a zásadách škandinávskoho systému trestného súdnictva. Škandinávske krajiny majú rôzne stratégie zvýšiť úroveň súdnictva, ktoré sa používajú napríklad na súdoch zameraných na riešenie problémov. Škandinávske a fínske systémy

³ Imprisonment and Penal Policy in Finland [elektronická verzia].

trestného súdництва zdôrazňujú racionálny a ľudský prístup a trestná politika je veľmi pragmatická. Populácia väzňov je nízka. Vo Fínsku a ďalších severských krajinách pripadá na 100 000 obyvateľov približne 40 – 70 väzňov. Len pre porovnanie v Spojených štátoch amerických pripadá na 100 000 obyvateľov 10 000 väzňov a na Slovensku na 100 000 obyvateľov 185,9 väzňov. v krajinách Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) je v priemere 150 väzňov na 100 000 obyvateľov.

Tabuľka 2: Počet podmienených a nepodmienených trestov odňatia slobody v rokoch 1950 až 2007

	Unconditional	Conditional N (all) with fines		Conditional % (of all prison sentences)
1950	6 741	2 812	..	30
1960	6 900	3 686	..	35
1970	10 212	5 215	..	34
1980	10 326	14 556	5 803	59
1990	11 657	17 428	8 472	60
2000	8 147	13 974	7 146	63
2005	8 252	15 757	8 930	66
2007	7 102	15 956	9 353	69

Zdroj: Statistics Finland.

Od 70. do 90. rokov minulého storočia sa počet uložených trestov zdvojnásobil, zatiaľ čo absolútny počet trestov odňatia slobody zostal stabilný. v zásade sa to dosiahlo zvýšeným využívaním alternatívnych trestov.

3. Vzťah sociálnej a trestnej politiky

Nízka miera väzenského obyvateľstva a systém trestného súdництва súvisia so sociálnym charakterom škandinávskych krajín, ktorý sa vyznačuje komplexnými sociálnymi službami, investíciami do ľudského sociálneho kapitálu, koordinovaným trhom práce a relatívne veľkorysími dávkami v nezamestnanosti. Existujú tiež malé rozdiely v príjmoch a sociálnej rovnosti a dôvera ľudí v inštitúcie, ako sú polícia a súdy, je veľmi vysoká. Podľa Lappi-Seppälä sa „škandinávská trestná politika vyznačuje pragmatickým prístupom založeným na dôkazoch a je zameraná na sociálnu politiku“. Kontrola kriminality a trestná

politika sú súčasťou sociálnej politiky škandinávskych štátov – nejde len o kontrolu nebezpečných ľudí. Cieľom systému trestného súdnictva je minimalizovať a spravodlivo rozdeliť sociálne náklady spôsobené trestnou činnosťou. Tento prístup sa líši od takzvaného prístupu „boja proti zločinu“. Základné zásady systému trestného práva vo Fínsku sú zákonnosť a rovnosť. Fínsky systém trestného práva zdôrazňuje čin alebo správanie páchatel'a, nie samotného páchatel'a alebo jeho osobitné črty, aj keď existujú určité osobitné pravidlá pre mladých ľudí a ľudí postihnutých duševnou chorobou. Trestné systémy kladú veľký dôraz na konzistentnosť a jednotnosť pri odsúdení. Ideologickým východiskom vo Fínsku bol „ľudský neoklasicizmus“, ktorý kladie dôraz na právne záruky a represívne opatrenia. Individuálne odsúdenie nie je zdôraznené. Alternatívne tresty vrátane ochranných opatrení sa v 90. rokoch 20. storočia vo všetkých severských krajinách stále rozširovali. Vo Fínsku a ďalších severských krajinách existujú štyri typy sankcií: a) prvú úroveň tvorí napomenutie, ktoré nemá trestnoprávny charakter; b) druhá úroveň sa skladá z pokút; c) tretia úroveň sa týka alternatívnych trestov, ako sú komunitné služby alebo elektronické monitorovanie; d) štvrtá úroveň je odňatie slobody (podmienečné alebo nepodmienečné).

Podľa fínskeho trestného zákona (39/1889) môže súd zmierniť trest z dôvodu vyššieho veku, zlého zdravotného stavu alebo z dôvodu iných osobných okolností páchatel'a. Súd môže tiež znížiť trestnú sadzbu, ak sa páchatel' dopustil trestného činu, keď bol mladší ako 18 rokov. Trest odňatia slobody sa zvyčajne nebude ukladať za trestný čin spáchaný v čase, keď bol páchatel' mladší ako 18 rokov, pokiaľ na to nie sú závažné dôvody. Existujú osobitné príkazy na odsúdenie páchatel'ov mladších ako 21 rokov a páchatel'ov mladších ako 18 rokov. Trestom mladistvých je štvor- až dvanásťmesačná alternatívna sankcia, ktorá zahŕňa kontrolu, úlohy a programy zvyšujúce sociálnu výkonnosť. Súčasťou alternatívnych trestov pre mladistvých je aj sústavná príprava na povolanie. Trestnoprávna zodpovednosť sa nadobúda dovŕšením 15. roku veku.

Prokurátori sa môžu vzdať obžaloby z niekoľkých dôvodov. Táto príležitosť je využívaná približne v 7 000 prípadoch ročne.

Podľa ustanovení oddielu 10a, kapitoly 6 Trestného zákona je možné uložiť juvenilný trest za trestný čin spáchaný pred dovŕšením veku 18 rokov, ak:

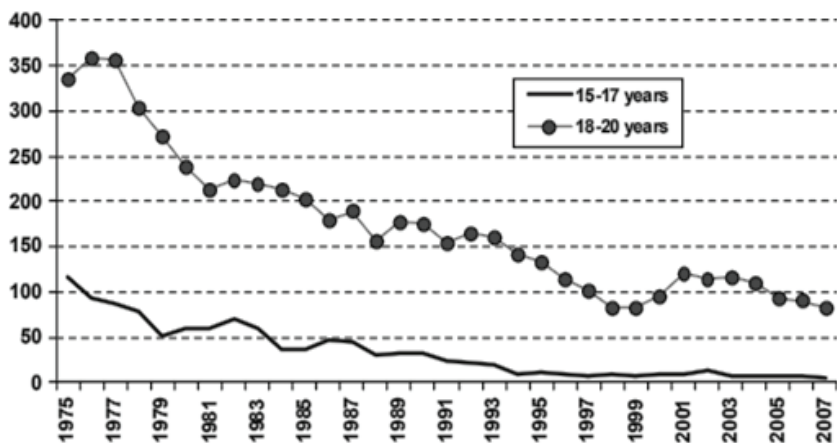
- (1) pokuta je, s prihliadnutím na závažnosť trestného činu, zavinenie páchatel'a, ktoré sa prejavilo pri spáchaní trestného činu a register trestov páchatel'a, nedostatočný trest a neexistujú žiadne závažné dôvody vyžadujúce uloženie nepodmienečného trestu odňatia slobody a

- (2) podmienený trest odňatia slobody s dohľadom sa nepovažuje za dostatočné na podporu spoločnosti a predchádzanie trestnej činnosti.⁴

Trestné konanie je však vždy rovnaké pre všetkých ľudí. Neexistujú žiadne špecializované súdy, napríklad pre mladých dospelých, užívateľov drog alebo niektoré ďalšie špeciálne skupiny. Fínsky systém trestného súdnictva zdôrazňuje zásadu „rovnakého trestu za ten istý čin“ a postup je rovnaký pre všetkých. Zároveň samotný systém obsahuje prvky na riešenie problémov. Napríklad pre mladých páchatel'ov sú služby ochrany detí často primárne a vyodenie trestnej zodpovednosti je sekundárne. Trest odňatia slobody pre mladistvých je aplikovaný zriedkavo z dôvodu ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa. Za trestný čin spáchaný vo veku 15 – 17 rokov možno uložiť juvenilné tresty, ak sa pokuta považuje za nedostatočný trest a nepodmienečné uväznenie sa považuje za príliš prísny trest. Dĺžka trestu mladistvého je od štyroch mesiacov do jedného roka. Trest mladistvých pozostáva z dohľadu, rôznych aktivít a programov, ktoré podporujú sociálnu funkčnosť mladého páchatel'á, ako aj prípravu na budúce povolanie.

Tabuľka 3: Nepodmienečné tresty odňatia slobody mladistvých páchatel'ov od roku 1975 až do roku 2007

Zdroj: Criminal Sanctions Agency.

Obete majú silné postavenie vo fínskom trestnom konaní. v konaní má postavenie strany – nielen svedka. Existuje aj štátny systém odškod-

⁴ Elektronická verzia na stránke „The Criminal Code of Finland“ na stránke [<https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>; ku dňu 1. 12. 2019].

nenia za škody spáchané trestnou činnosťou. v tomto systéme má obeť možnosť získať náhradu škody priamo zo štátneho rozpočtu.

Kainulainen a Saarikkomäki vykonali prieskum trestného konania vo Fínsku z pohľadu obetí násilných trestných činov. Skúmali predovšetkým efektívnosť therapeutickej jurisprudencie a procesnú spravodlivosť z pohľadu obetí. Podľa ich prieskumu bola väčšina obetí spokojná s trestným konaním. Polícia tiež dostala pozitívnu spätnú väzbu. Dĺžka konania a výsledok procesu súviseli so satisfakciou obetí, takže sa zdá, že vo fínskom trestnom konaní existujú prvky na riešenie problémov.

4. Mediácia v trestnom súdnictve

Vo Fínsku sa mediácia objavila na začiatku 80. rokov 20. storočia ako komunálna a sociálna služba. Je úzko spojená so starostlivosťou o deti, prácou s mládežou a sociálnou prácou. Zameriava sa predovšetkým na trestné činy mladistvých a vo väčšine prípadov sa to týka útokov, odškodnenia za trestné činy a krádeží. Sprostredkovatelia sú dobrovoľníci, ktorí sú povinní absolvovať krátke školenie. Restoratívna justícia je v súčasnosti silným ideologickým trendom pri mediácii v trestných veciach. Začiatkom roku 2006 bol prijatý nový zákon o mediácii v trestných veciach (1015/2005). Medzi ciele tohto zákona zaraďujeme:

- zabezpečiť rovnaký prístup k mediácii,
- zabezpečiť dostatočné štátne financovanie sprostredkovateľských služieb,
- organizovať vnútroštátny dohľad a monitorovanie riadenia,
- vytvoriť podmienky pre rozvoj,
- zabezpečiť univerzálne postupy uplatňované pri mediácii,
- venovať viac pozornosti právnej ochrane strán v procese mediácie.

Podľa zákona je mediácia v trestných veciach bezplatnou službou, pri ktorej je poskytnutá páchatelom a obetiam trestného činu príležitosť stretnúť sa dôverne prostredníctvom nezávislého sprostredkovateľa s cieľom prediskutovať škody materiálnej a nemateriálnej povahy spôsobené obetiam trestných činov. Z vlastnej iniciatívy sa môžu dohodnúť na opatreniach na nápravu ujmy. Mediácia je možná v občianskoprávných prípadoch, ak aspoň jedna zo strán je fyzická osoba (nie právnická). Prípady domáceho násillia je možné riešiť aj prostredníctvom mediácie. Každý štátny provinčný úrad je povinný zabezpečiť sprostredkovateľské služby. Mediáciu môže navrhnúť páchatel', obeť, polícia alebo prokurátor.

Záver

Na súdoch prebieha ročne približne 60 000 trestných konaní a z nich v 10 000 – 13 000 prípadoch končí trestné konanie mediáciou. Približne 2 % – 3 % všetkých trestných činov nahlásených polícii je zamera- ných na mediáciu. To predstavuje asi 4 % – 5 % všetkých vyriešených trestných činov. Mediačný systém je integrovaný do systému trestné- ho súdnictva. Prokurátor zvyčajne nebude vznášať obvinenie, ak bol prípad vyriešený mediáciou a strany uzavreli zmier. v praxi teda môže mediácia nahradiť trestné konanie vo Fínsku. Mediácia obetí a pácha- teľov (VOM) má tiež silné postavenie v Nórsku, ale vo Švédsku nie je tento systém taký rozšírený ako vo Fínsku a Nórsku. Nórsky profesor Nils Christie (1928 – 2015) ovplyvňoval budovanie mediačných sys- témov pre obeť a páchatel'ov trestných činov v škandinávskych kraji- nách v 80. a začiatkom 90. rokov minulého storočia. Mediátormi boli laici vo Fínsku a ďalších severských krajinách. v mnohých ďalších kra- jinách sú mediátormi profesionáli a pracujú napríklad v probačnej služ- be. v škandinávskych krajinách ovplyvnil aj mnoho ďalších mediač- ných systémov, ako napríklad komunitnú mediáciu, školskú mediáciu a mediáciu na pracovisku. v roku 2016 bolo 52 % prípadov mediá- cie za násilné trestné činy a 18 % prípadov domáceho násillia. Podiel majetkových trestných činov bol 25 %. Policia postúpila 82 % prípa- dov sprostredkovateľským úradom a 15 % prokurátorom. Z páchatel'ov bolo 33 % mladších ako 21 rokov a 11 % mladších ako 15 rokov. 23 % z obetí bolo mladších ako 21 rokov. Najbežnejšími typmi dohôd boli ospravedlnenie a peňažná kompenzácia.

Vo fínskom právnom myslení sa zdôraznilo, že **systém sociálnej politiky je primárnym spôsobom riešenia problémov, konfliktov a vyvodenie trestnoprávnej zodpovednosti prichádza do úvahy až subsidiárne.** Heslo, ktoré sa často používa, je: „**Dobrá sociálna politi- ka je najlepšia trestná politika.**“

Použitá literaúra

1. ČENTÉŠ, J. et. al. *Trestný zákon s komentárom.* 4 aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2018. 1008 s. ISBN 978-80-8155-076-8.
2. DIANIŠKA, G. et. al. *Kriminológia.* 3. rozšírené vydanie. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 408 s. ISBN 978-80-7380-620-0.
3. KURY, H. *Methodology of Criminological Research.* Trnava : Práv- nická fakulta TU v Trnave, 2011.

4. STRÉMY, T., KURILOVSKÁ, L., VRÁBLOVÁ, M. *Restoratívna justícia*. Praha : Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-075-8.
5. Elektronická verzia na stránke „Imprisonment and Penal Policy in Finland“ na stránke [http://www.antonioacasella.eu/nume/Lappi-Seppala_2012.pdf; ku dňu 1. 12. 2019].
6. Elektronická verzia na stránke „The Criminal Code of Finland“ na stránke [<https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>; ku dňu 1. 12. 2019].